

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulkomaanedustuksen
virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella suoritettavista korvauksista sekä muista etuuksista**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella suoritettavista korvauksista sekä muista etuuksista. Laki korvaisi voimassa olevan ulkomaanedustuksen virkamiesten palkkauksesta annetun lain.

Laissa tarkoitetuista ulkomaanedustuksen virkamiehille maksettavista korvauksista päät-

täminen siirrettäisiin valtioneuvostolta ulkoasiainministeriölle. Asetuksella säädettäisiin kuitenkin korvausten yleisistä perusteista.

Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös aiheettomasti maksettujen korvausten takaisinperinnästä sekä muutoksenhausta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1993.

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

1.1. Tavoitteet

Voimassa olevan ulkomaanedustuksen virkamiesten palkkauksesta annetun lain (346/88), jäljempänä palkkauslaki, nojalla valtioneuvosto määrää ulkoasiainministeriön virkamiehille maksettavan paikalliskorotuksen suoritusperusteet. Samoin valtioneuvosto päättää, missä määrin virkamiehelle suoritetaan paikalliskorotusta samassa asemapaikassa työskentelevän puolison osalta. Ulkomaanedustuksen virkamiesten palkkauksesta, paikalliskorotuksesta ja erinäisistä korvauksista annetun asetuksen (696/88) nojalla valtioneuvosto vahvistaa myös varustautumiskorvauksen ja asettautumiskustannusten korvauksen määrät.

Hallinnon kehittämistä koskevien yleisten toimintalinjojen mukaisesti olisi tarkoituksenmukaista, että ratkaisuvalta ulkomaanedustuksen paikalliskorotusta ja erinäisiä korvauksia koskevissa asioissa siirrettäisiin valtioneuvostolta ulkoasiainministeriölle. Tämä vastaisi

myös valtioneuvoston toiminnan kehittämiseksi käynnissä olevaa hanketta, jonka tarkoituksena on rationalisoida valtioneuvoston yleisistunnon toimintaa karsimalla yleisistunnossa käsiteltävien asioiden määrää delegoimalla ratkaisuvaltaa hallinnossa alaspäin.

Selkeyttämällä ja tarkistamalla ulkomaanedustuksen korvauksia koskevia säännöksiä paremmin nykytilannetta vastaaviksi voidaan jatkaa hallinnollisen työn rationalisoimista ja keventämistä ulkoasiainhallinnossa.

Ulkomaanedustuksen korvausjärjestelmän tulee myös kattaa ne lisäkustannukset, joita virkamiehelle aiheutuu toistuvasta asuin- ja työskentelypaikan vaihtamisesta. Korvausjärjestelmän tulee mahdollistaa perheen asuminen yhdessä virkamiehen urakierron eri vaiheissa.

1.2. Keinot

Pääasiallisena keinona hallinnollisen työn järjeistämiseksi ja keventämiseksi on säännösten tekninen tarkistaminen ja niiden laatiminen sekä ulkoasiainhallinnossa työskentelevien että

hallinnon ulkopuolistenkin kannalta selkeämmiksi ja täsmällisemmiksi ottamalla huomioon säännösten vakiintunut tulkinta. Samalla säädöstasoa tarkistetaan ja useita säännöksiä siirretään nykyistä alemmanasteisiin säädöksiin tai määräyksiin.

Lisäksi säännöksiin ehdotetaan lisättäväksi muutoksenhakua sekä aiheettomasti maksettujen korvausten takaisinperintää koskevat säännökset.

Lain nojalla annettavassa asetuksessa ja ulkoasiainministeriön päätöksessä ehdotetaan korvausjärjestelmään muuttuneiden olosuhteiden vuoksi sekä myös säännösten soveltamisen ja tulkinnan helpottamiseksi eräitä asiallisia tarkistuksia. Ne koskisivat lähinnä virkamiehen lapsen käsitettä, olosuhdehaittojen korvausjärjestelmää, lasten koulutuskustannusten korvausjärjestelmää, varustautumiskorvauksen määräytymistä, eräiden matkakustannusten korvausjärjestelmää sekä lapsi- ja puolisoerotuksen määräytymistä eräissä tapauksissa.

Tarkistettavien kohtien lukuisuuden vuoksi ehdotetaan, että laki annettaisiin kokonaan uudestaan. Samalla lain nimeä tarkistettaisiin paremmin sen asiasisältöä vastaavaksi.

Yhdenmukaisesti edellä esitetyn kanssa palkkauslaki sekä myös tämän lain nojalla annetut asetukset ulkomaanedustuksen virkamiesten palkkauksesta, paikalliskorotuksesta ja erinäisistä korvauksista (696/88) ja asetus ulkomaanedustuksen virkamiehen muutto-, kotiloma- ja eräiden muiden matkakustannusten korvaamisesta (415/89) ehdotetaan kumottaviksi. Näiden tilalle ehdotetaan annettaviksi laki ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella suoritettavista korvauksista sekä muista etuuksista. Tarkemmat säännökset annettaisiin asetuksella.

Samassa yhteydessä ulkomaanedustuksen virkamiesten paikalliskorotuksesta, varustautumiskorvauksesta ja asettautumiskustannusten korvauksesta annettu valtioneuvoston päätös (697/88) kumottaisiin.

Lain nojalla annettavalla asetuksella ulkoasiainministeriö valtuutettaisiin antamaan korvauksia koskevat tarkemmat määräykset.

het saatettiin valtion yleisen virkaehtosopimusjärjestelmän piiriin vuonna 1976. Valtion yleistä virkaehtosopimusta kuten myös valtion virkamiesten ikälisäsopimusta sovelletaan ulkomaanedustuksen virkamiehiin. Heille ei kuitenkaan suoriteta kalliinpaikanlisää.

Valtion virkaehtosopimuslain 2 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisista erikoisolosuhteista aiheutuvista lisistä ja korvauksista ei kuitenkaan saa sopia.

Ulkomaanedustuksen virkamiehille kiinteän palkkauksen lisäksi suoritettavista paikallisista erikoisolosuhteista aiheutuvista lisistä ja korvauksista säädettiin ensimmäistä kertaa vuonna 1926 ulkomaisessa edustuksessa palvelevain viran tai pysyväisen toimen haltijain palkkauksesta annetulla lailla (350/26). Korvausjärjestelmää muutettiin perusteellisesti ulkomaanedustuksen viran ja toimen haltijain palkkauksesta annetulla lailla (317/76). Tuolloin luotu korvausjärjestelmä on pääosin osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi. Siihen on kuluneiden vuosien aikana tehty lähinnä vain sellaisia muutoksia, jotka koskevat perheellisten virkamiesten mukana seuraavista perheenjäsenistä aiheutuvien lisäkustannusten korvaamista.

Erityisesti viime vuosina ulkoasiainhallinnolle on kansainvälistymiskehityksen myötä asetettu yhä suurempia vaatimuksia. Käsiteltävien asioiden määrä ja laajuus ovat kasvaneet henkilöstöresurssien juurikaan lisääntymättä. Elinolosuhteet yhä useammilla asemapaikoilla ovat olennaisesti huonontuneet verrattuna Suomen oloihin. Päivittäisessä elämässä ja työskentelyssä ulkomaanedustuksen virkamiehet ja heidän perheensä ovat alttiina yhä suuremmille terveyteen ja turvallisuuteen kohdistuville riskeille.

Ulkoasiainhallinnon toiminta perustuu virkamiesten siirtymävelvollisuudelle. Virkamies joutuu uransa aikana useampaan otteeseen vaihtamaan asuin- ja työskentelypaikkaa. Nykyaikana perheen talouden pohjautuessa yhä useammin molempien puolisoiden tuloihin aiheutuu perheen mukana siirtymisestä usein taloudellisia uhrauksia virkamiehelle.

2. Nykytila ja asian valmistelu

2.1. Nykytila

Ulkomaanedustuksessa palvelevat virkamie-

2.2. Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu ulkoasiainministeriössä virkatyönä.

Ulkomaanedustuksen korvauslautakunta on

käsitelty asiaa 28 päivänä lokakuuta 1992 pitämässään kokouksessa ja puoltanut esitystä.

Tasa-arvovaltuutetun toimisto on ulkoasiainministeriön pyynnöstä antanut lakiehdotuksesta sekä sen nojalla annettavaksi ehdotettavasta asetuksesta ja ulkoasiainministeriön päätöksestä lausunnon.

Lakiehdotusta on käsitelty ulkoasiainhallinnon yhteistoimintasopimuksen edellyttämällä tavalla ulkoasiainministeriön yhteistoiminta-johtokunnassa. Sen osalta on saavutettu yhteisymmärrys.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Hallinnon kehittämistä koskevien yleisten

toimintalinjojen mukaisesti hallinnollinen työ yksinkertaistuisi ja kevenisi. Toimivallan siirto valtioneuvostolta ulkoasiainministeriölle vähentäisi valtioneuvoston yleisistunnossa käsiteltävien asioiden määrää.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksesta ei aiheudu valtiontaloudelle lisäkustannuksia. Lain nojalla annettavaan asetukseen ja ulkoasiainministeriön päätökseen sisältyvät uudistukset toteutetaan siten, että valtion kokonaismenot eivät lisäänty.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

Lakia sovelletaan ulkoasiainhallinnon virkamiehiin, jotka työskentelevät ulkoasiainministeriön alaisten edustustojen muodostamassa ulkomaanedustuksessa.

Laissa säädettäisiin niistä paikallisista erikoisolosuhteista aiheutuvista korvauksista ja etuuksista, joita ulkomaanedustuksen virkamiehelle maksetaan.

1 §. Valtion virkaehtosopimuslain 2 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan virkaehtosopimuksella ei saa sopia ulkomaanedustuksen virkamiehille maksettavista paikallisista erikoisolosuhteista aiheutuvista lisistä ja korvauksista. Lain soveltamisala määriteltäisiin kosemaan mainittuja asioita.

Laki koskisi niitä ulkoasiainhallinnon virkamiehiä, joiden virantoimituspaikaksi on määrätty ulkomaanedustuksen toimipiste tai jotka on määrätty hoitamaan ulkomaanedustuksen tehtävää.

2 §. Pykälässä annettaisiin valtuutus asetuksella säädettyjen yleisten perusteiden mukaisesti ulkoasiainministeriön päätöksellä tarkemmin määrätä tässä laissa tarkoitetuista ulkomaanedustuksen paikallisista erikoisolosuhteista aiheutuvista korvauksista sekä muista etuuksista.

Ulkomailla työskentelystä aiheutuvien eri-

tyisten kustannusten korvauksina voitaisiin maksaa paikalliskorotusta, olosuhdehaittakorvausta, varustautumis- ja asettautumiskustannusten korvausta, asuntokorvausta, korvausta lapsen koulutuskustannuksista, edustuskustannusten korvausta sekä matka- ja muuttokustannusten korvausta. Diplomaattisen edustuston sekä lähetetyn pääkonsulinviraston päällikkö saisi lisäksi lain 3 §:ään perustuvana etuutena vapaan asunnon.

Ehdotetun pykälän perusteella annettaisiin asetuksella valtuus ulkoasiainministeriölle talousarvion rajoissa maksaa virkamiehelle korvausta myös muista viran hoitoon liittyvistä tai ulkomaanedustuksen olosuhteista aiheutuvista huomattavista erilliskustannuksista.

3 §. Pykälä on asiallisesti samansisältöinen nykyisen lain 3 §:n 2 momentin kanssa. Terminologiaa on tarkistettu ulkoasiainhallinnosta annetun asetuksen (485/90) mukaiseksi.

4 ja 8 §. Lakiehdotuksen 4 §:ssä annettaisiin valtuutus asetuksella säätää ulkomaanedustuksen virkamiehen ja hänen perheenjäsentensä omaisuudelle ulkomailla aiheutuneen vahingon korvaamisesta. Ehdotus vastaa nykyisin voimassa olevia säännöksiä. Lisäksi lakiehdotuksen 8 §:ssä ehdotetaan, että ulkomaanedustuksen virkamiesten palkkauksesta annetun lain nojalla ulkomaanedustuksen virkamiehen

omaisuudelle aiheutuneen vahingon korvaamisesta annettu asetus (416/89) jäisi edelleen voimaan.

5 §. Aiheettomasti maksettujen tässä laissa tarkoitettujen korvausten sekä niiden ennakkojen takaisinperimistä koskeva menettely olisi sen mukainen, mitä valtion virkamieslaissa (755/86) säädetään. Valtion virkamieslain 31 §:n mukaan virkamieheltä takaisin perittävä määrä vähennetään seuraavan tai seuraavien palkanmaksujen yhteydessä virkamiehen palkasta. Tässä laissa tarkoitettut korvaukset sekä niiden ennakot voitaisiin lisäksi kuitenkin periä takaisin myös siten, että ne vähennetään myöhemmin maksettavista korvauksista.

6 §. Virkamies voisi tehdä oikaisuvaatimuksen tämän lain perusteella tehtyihin päätöksiin, joita hän pitää virheellisinä. Oikaisuvaatimuksen tekemisestä olisi voimassa, mitä valtion virkamieslaissa säädetään.

Ulkoasiainministeriön tekemää päätöstä koskeva oikaisuvaatimus tehtäisiin ulkoasiainhallinnosta annetun asetuksen mukaisille virkamiehille. Edustuston tekemää päätöstä koskevan oikaisuvaatimuksen virkamies tekisi kuitenkin edustuston päällikölle.

Oikaisuvaatimukseen annettuun, edustuston tämän lain perusteella tekemään, päätökseen voitaisiin kuitenkin hakea muutosta ministeriöltä sekä tarkoituksenmukaisuus- että oikeusperusteilla. Ministeriön päätöksestä voitaisiin edelleen valittaa kuten ministeriöiden päätöksistä yleensäkin korkeimpaan hallinto-oikeuteen oikeusperusteella.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun lain nojalla annettaisiin asetus. Asetuksessa olisi säännökset ainakin paikalliskorotuksesta, olosuhdehaittakorvauksesta, asuntokorvauksesta, koulutuskorvauksesta, edustuskorvauksesta, varustautumiskorvauksesta, asettautumiskorvauksesta, muutto- ja eräiden muiden matkakustannusten korvauksesta sekä ulkomaanedustuksen korvauslautakunnasta.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 1993. Lakia sovellettaisiin ulkomaankorvauksiin, jotka maksetaan lain voimaantulon jälkeiseltä ajalta. Lain voimaan tullessa ulkoasiainministeriön käsittelyssä oleviin asioihin sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ulkomaanedustuksen virkamiesten palkkauksesta annetun lain nojalla annetut ulkoasiainministeriön päätökset, siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa tämän lain kanssa, olisivat edelleen voimassa niin kauan, kunnes ministeriö ne kumoaa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ulkomaanedustuksen virkamiehille paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella suoritettavista korvauksista sekä muista etuuksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Ulkomaanedustukseen määrätyle ulkoasiainhallinnon virkamiehelle maksetaan paikallisten erikoisolosuhteiden perusteella korvauksia sekä annetaan muita etuuksia siten kuin tässä laissa säädetään.

Palvelussuhteen ehdoista on muilta osin voimassa, mitä niistä erikseen säädetään, määrää-

tään tai valtion virkaehtosopimuslain (664/70) nojalla sovitaan.

2 §

Tässä laissa tarkoitetuista korvauksista määrätään asetuksella säädettyjen yleisten perusteiden mukaisesti ulkoasiainministeriön päätöksellä.

3 §

Diplomaattisen edustuston sekä lähetetyn pääkonsulin viraston päällikkö on oikeutettu saamaan vapaan asunnon.

4 §

Ulkomaanedustukseen määrätyn virkamiehen ja hänen perheenjäsentensä omaisuudelle ulkomailla aiheutuneen vahingon korvaamisesta säädetään erikseen asetuksella.

5 §

Sen lisäksi mitä aiheettomasti maksetun palkkauksen tai muun virkasuhteesta johtuvan taloudellisen etuuden määrän takaisin perimisestä valtion virkamieslaissa (755/86) säädetään, aiheettomasti maksetut tässä laissa tarkoitetut korvaukset ja niiden ennakot saadaan periä takaisin myös siten, että ne vähennetään myöhemmin maksettavista korvauksista.

6 §

Päätökseen, joka koskee tässä laissa tarkoitettuja korvauksia ja etuuksia, saa vaatia oikaisua siten kuin valtion virkamieslaissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen

saa hakea muutosta siten kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään. Edustuston päätökseen haetaan kuitenkin muutosta valittamalla ulkoasiainministeriöön.

7 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

8 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1993. Lakia sovelletaan korvauksiin, jotka maksetaan lain voimaantulon jälkeiseltä ajalta.

Tällä lailla kumotaan ulkomaanedustuksen virkamiesten palkkauksesta 22 päivänä huhtikuuta 1988 annettu laki (346/88).

Kumotun lain nojalla ulkomaanedustuksen virkamiehen omaisuudelle aiheutuneen vahingon korvaamisesta 12 päivänä toukokuuta 1989 annettu asetus (416/89) jää kuitenkin edelleen voimaan. Samoin kumotun lain nojalla annettut ulkoasiainministeriön päätökset, siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa tämän lain kanssa, jäävät edelleen voimaan, kunnes ministeriö ne kumoaa.

Helsingissä 23 päivänä huhtikuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Vt. ulkoasiainministeri

Pääministeri *Esko Aho*

